

DE KRACHT VAN HET MKB

MKB in West-Brabant en de regio Breda

Inhoudsopgave

Voorwoord	2
Inleiding	3
1. Economische situatie in Nederland en West-Brabant	4
- Algemeen economische situatie	4
- De economische situatie in West-Brabant	4
- Sterke en zwakke kanten van de regio West-Brabant	5
2. De kracht van het MKB	6
- Inleiding	6
- De markt	7
- Innovatie	7
- Financiering	10
- Arbeidsmarkt	11
- Omgeving	15
3. Samenvatting en conclusies	16

Voorwoord

In het kader van de Economische Barometer Breda¹ staat elk jaar een ander onderwerp centraal. Voor u ligt het rapport dat betrekking heeft op het onderwerp van dit jaar: de kracht van het MKB in de regio Breda.

Dit onderzoek is het resultaat van een al veertien jaar durende samenwerking tussen overheid (Gemeente Breda), onderneming (Rabobank Breda) en onderwijs (AVANS te Breda). Bij dit project moet dan ook zeker de naam van Mariken Dörr, Rien Aarts en Hans Hendriks (gemeente Breda) worden genoemd evenals die van Peter ter Horst (lector Innovatief Ondernemen binnen AMBM). Verder is er in het kader van dit onderzoek veel werk verzet door propedeuse studenten van AMBM in het schooljaar 2013 – 2014. Last but not least gaat mijn dank uit naar Daniel Abrahamse voor het invoeren van de vele data en de hulp bij het ordenen van het kwalitatieve onderzoek.

Voor de deskresearch is gebruik gemaakt van een aantal artikelen over de kracht van het MKB. Ten behoeve van het kwalitatieve deel van het onderzoek is door propedeuse studenten van de opleiding Commerciële Economie en Small business en retail Management een enquête afgenomen bij een aantal bedrijven. Dit laatste wordt verder het kwantitatieve deel van het onderzoek genoemd.

¹ De Economische Barometer Breda is een samenwerking tussen de gemeente Breda, Rabobank en Avans Hogeschool. Zie ook: www.economischebarometer.nl.

Inleiding

Het doel van het onderzoek is inzicht te verkrijgen in de kracht van het MKB in West-Brabant. Op basis van de uitgevoerde deskresearch kan worden gesteld dat de kracht van het MKB wordt bepaald door een vijftal onderdelen te weten: de markt, financiering, innovatie, omgeving en arbeidsmarkt. Hiervoor is een aantal artikelen geraadpleegd en verder is er een enquête afgenomen in de stad Breda. Uit de artikelen blijkt dat de kracht van het MKB wordt bepaald door een vijftal onderdelen te weten: de markt financiering, innovatie, omgeving en arbeidsmarkt. Op basis hiervan is een enquête samengesteld en afgenomen.

De onderzoekspopulatie voor het kwantitatieve deel van het onderzoek bestaat uit bedrijven in de regio Breda (Breda, Ulvenhout, Teteringen en Prinsenbeek) die ten minste twee personeelsleden in dienst hebben. Bedrijven met 2-9 personeelsleden worden in dit onderzoek gedefinieerd als 'micro bedrijf'. Voor bedrijven met 10-99 personeelsleden wordt de definitie 'kleinbedrijf' gehanteerd. De definitie 'middenbedrijf' wordt gebruikt om bedrijven met 100 – 249 personeelsleden aan te geven.

In dit stuk wordt in eerste instantie ingegaan op een aantal onderdelen van de economie in Nederland. Vervolgens wordt dit toegespitst op de situatie van West-Brabant. Daarna worden de factoren aangegeven die de kracht van het MKB bepalen. Tenslotte wordt per onderdeel weergegeven wat de conclusies zijn uit deskresearch en het eerder genoemde kwantitatieve onderzoek.

De enquête is afgenomen onder 535 bedrijven in de regio Breda. Dit zijn de bedrijven met ten minste twee personeelsleden werkzaam in het bedrijf.

1. Economische situatie in Nederland en West-Brabant

Algemeen economische situatie

In Nederland lijkt op dit moment een einde te komen aan de recessie. De groei van de Nederlandse economie wordt in de Macro Economische Verkenning door het CPB voor 2014 geschat op 0,75% en voor 2015 op 1,25% (Planbureau, 2014). De bescheiden groei van de Nederlandse economie wordt mede veroorzaakt door de binnenlandse consumptie van huishoudens, deze blijft volgens de Macro Economische Verkenning in 2014 gelijk en stijgt in 2015 met naar schatting 1%.

De investeringen in vaste activa in de sector 'Bedrijven' nemen volgens dezelfde publicatie toe met 2,5% in 2014. Voor 2015 wordt een toename van 4,75% voorspeld. Naar verwachting zal de export in 2014 stijgen met 3,25% en in 2015 met 3,75%.

Bovengenoemde voorspellingen dienen, als gevolg van het onder druk staan van de economische relatie met Rusland, wellicht te worden gewijzigd.

Volgens het stuk "Regionale prognoses 2014" van de Rabobank is er aan het einde van het derde kwartaal van 2013 een einde gekomen aan de recessie. Met het oog op de eerder genoemde binnenlandse consumptie lijkt Nederland de problemen echter nog niet achter zich te kunnen laten. De overige landen in Europa lijken een sterker herstel te vertonen. Mogelijk voordeel voor Nederland is dat dit herstel een positief effect kan hebben op de uitvoer van goederen en diensten in 2014 en 2015. De particuliere consumptie blijft volgens deze publicatie afnemen onder invloed van hoge werkloosheid en de dalende huizenprijzen in 2013. Het lijkt er wel op dat hierin enig herstel zou kunnen ontstaan. Verder wordt in dit rapport beschreven dat ook de lastenverzwaringen van de overheid in 2013 en 2014 een nadelig effect kan hebben op de economische groei van Nederland. (Rabobank, 2013)

De economische situatie in West Brabant

De situatie van de economie in West-Brabant is onder andere beschreven in een publicatie van de Rabobank (Rabobank, 2013). Uit deze publicatie blijkt dat de Rabobank voor 2014 een stagnerende economie voor Nederland voorspelt (dus geen groei en geen krimp) voor 2014. De regio West-Brabant doet het in dit opzicht beter, de Rabobank voorspelt voor 2014 een groei van het bruto regionaal product (BRP) dat zal liggen tussen 0,00% en 0,25%.

Voor wat betreft de krimp van de werkgelegenheid wordt, volgens hetzelfde artikel, de landelijke krimp in 2014 geschat op 0,5%. Voor wat betreft West-Brabant ligt dit in 2014 naar het oordeel van de Rabobank hoger namelijk 0,5% - 0,75%.

De potentiële beroepsbevolking neemt in Nederland als geheel af met 0,3% in 2014. Voor wat betreft de schatting van de Rabobank komt dit voor West-Brabant uit tussen 0,0% en 1,0% en volgt daarmee de landelijke trend.

De werkloosheid zal volgens hetzelfde rapport in Nederland stijgen met 10%, daarmee stijgt het percentage werklozen van 8,4% in 2013 naar 9,2% van de beroepsbevolking van de beroepsbevolking in 2014 voor heel Nederland. Voor wat betreft West-Brabant is dit 8,2% - 9,2% en komt daarmee iets lager uit dan voor heel Nederland. De ontwikkeling van de werkloosheid in West-Brabant komt uit op een toename van tussen 0,6% - 0,8% punten en is hiermee iets lager dan voor heel Nederland namelijk de eerder genoemde toename van 0,8% punten.

In dit rapport wordt verder gekeken naar de verschillen in structuur van de economie. De provincie Noord-Brabant als geheel heeft relatief meer industrie en minder commerciële dienstverlening dan de rest van het land. Dit geldt ook voor het Westelijk deel van Noord-Brabant. Omdat de Rabobank vooral de groei van het BRP verwacht in de industrie kan Noord-Brabant als geheel en het Westelijk deel in het bijzonder hiervan profiteren.

Sterke en zwakke kanten van de regio West-Brabant

De sterkten en zwakten van de regio West-Brabant zijn weergegeven in de zogenaamde Strategische Agenda (Strategische Agenda West-Brabant 2012 - 2020). Hieruit komen als sterkten van deze regio allereerst de strategische ligging en de aanwezigheid van Maintenance – logistieke en biobased economy gebaseerde bedrijven naar voren. Ook vormt de bereikbaarheid via het spoor, het water en de weg een sterkte. Daarnaast wordt gewezen op de triple helix samenwerking (de samenwerking tussen ondernemingen, onderwijs en overheid). Tenslotte wordt een aantal sterke punten genoemd ten aanzien van de omgeving (o.a. natuur en cultuur).

Als zwak punten wordt allereerst genoemd dat West-Brabant onvoldoende internationale allure heeft. Verder wordt een aantal zwakke punten ten aanzien van de arbeidsmarkt genoemd zoals mismatch tussen aanbod en beschikbaarheid van voldoende personeel op het gebied van maintenance en de zorgsector. Verder wordt in dit rapport geconstateerd dat het opleidingsniveau in deze regio lager is dan elders en dat het blijvend binden van (jonge) bewoners lastig is.

Tenslotte wordt als zwakte het kleine aantal markt leidende bedrijven genoemd.

2. De kracht van het MKB

Inleiding

In de ontwikkeling van de Nederlandse economie speelt het Midden- en Kleinbedrijf een belangrijke rol. Zoals uit de begroting van het ministerie van economische zaken blijkt² creëert het MKB in Nederland van elke tien banen die ontstaan er zes. Van elke 100 euro die het bedrijfsleven verdient draagt het MKB 60 euro bij. Uit een ouder rapport, dat betrekking heeft op de situatie in 2008, blijken ongeveer dezelfde getallen. Volgens dit rapport is in 2008 99.6% van de bedrijven in Nederland een MKB-bedrijf en zorgt het MKB voor een bijdrage van 62,2% van de toegevoegde economische waarde. Verder zorgen de 537.000 bedrijven in dat jaar 2008 voor 67,2% van de werkgelegenheid in Nederland (Research, 2011).

Het is duidelijk dat het MKB in Nederland een behoorlijke bijdrage levert aan de ontwikkeling van de Nederlandse economie zowel op het gebied van toevoegen van economische waarde als werkgelegenheid. Een krachtig MKB zorgt dus voor een krachtige economie.

Volgens een rapport van de SER, heeft het MKB vooral last van de achterblijvende binnenlandse bestedingen. Omdat het grootbedrijf meer internationaal is georiënteerd heeft het grootbedrijf daar minder last van. (SER, 2014)

In dit rapport is op basis van het artikel van NOEMA (NOEMA, 2012) gekozen voor een vijftal onderdelen die de kracht van het MKB bepalen:

1. De markt
2. Financiering
3. Innovatie
4. Omgeving
5. Arbeidsmarkt

In de volgende paragrafen wordt aangegeven wat in het kader van dit rapport wordt bedoeld met deze onderdelen. In het onderzoek wordt het micro bedrijf gedefinieerd als 2 – 9 medewerkers (dus geen zzp'ers en bedrijven met één werkzame persoon) en wordt de categorie 10 – 99 medewerkers als kleinbedrijf gedefinieerd en 100 – 249 als middenbedrijf.³

² Zie: www.rijksoverheid.nl

³ De Europese indeling van het MKB is als volgt:

Minder dan 10 werkzame personen: Microbedrijf
Tussen 10 – 49 werkzame personen: Kleinbedrijf
Tussen 50 – 249 werkzame personen: Middenbedrijf
250 medewerkers of meer: Grootbedrijf.

De markt

De kracht van het MKB wordt mede bepaald door een aantal onderdelen die betrekking hebben op de markt waarop de MKB'er opereert. Te denken valt hierbij aan de kennis die de MKB'er heeft van de markt en de aanwezigheid van één of meer toonaangevende bedrijven in de markt. De mate van concurrentie van vooral grote bedrijven lijkt een bedreiging te vormen voor de individuele MKB'er. Er lijkt hier sprake te zijn van een tegenstrijdigheid: enerzijds het belang van één of meer toonaangevende bedrijven, anderzijds de concurrentie die daarvan het gevolg is.

Uit het onderzoek uitgevoerd door studenten blijkt het volgende. Voor wat betreft de ervaren concurrentie geeft 29,7% van de ondervraagden aan de concurrentie als heftig tot zeer heftig te ervaren. Hierbij valt op te merken dat er in dit opzicht verschil is tussen micro- en kleinbedrijf en middenbedrijven. Van de microbedrijven (N = 88) geeft 26,7% de concurrentie als heftig tot zeer heftig te ervaren. Bij het kleinbedrijf (N = 61) is dit 36,5%. De dreiging van grote bedrijven wordt in het kleinbedrijf meer gevoeld dan in het microbedrijf. Op de vraag of men de dreiging van grote bedrijven ervaart antwoordt 14,2% van de microbedrijven met heftig tot zeer heftig, bij het middenbedrijf is dit 33,4%.

De conclusie is dat het kleinbedrijf meer concurrentie ervaart dan het microbedrijf.

Voor wat betreft kennis van de afzetmarkt geeft 90,0% van de steekproef aan genoeg kennis te hebben van de afzetmarkt. Bij het onderdeel markt speelt het onderdeel ervaren concurrentie een rol bij het middenbedrijf en in mindere mate bij het kleinbedrijf. In hoeverre dit de kracht van het MKB bepaald is niet duidelijk.

De kracht van het MKB komt tot uitdrukking in het resultaat dat het overgrote deel van de respondenten aangeeft genoeg kennis te hebben van de markt waarop ze opereren, hierbij is geen verschil tussen microbedrijven, kleinbedrijven en middenbedrijven.

Innovatie

In zijn algemeenheid kan worden gesteld dat innovatie in bedrijven de motor is voor de ontwikkeling van de economie. Op het congres van D'66 (Congres D'66: Maak van MKB Innovatiemotor, 2013) wordt dit toegespitst op het MKB. Op dit congres wordt geconstateerd dat de doelstelling om 2,5% van het nationaal inkomen uit te geven aan research and development al jaren niet wordt gehaald (in werkelijkheid blijft het, aldus geconstateerd op dit congres, steken op 1,6%). Naar het oordeel van D'66 moet het MKB aanjager worden van innovatie. Het voorstel is dan ook om het topsectorenbeleid te hervormen in deze richting. Verder wordt geconstateerd dat het lastig is voor innovatieve MKB'ers om krediet te krijgen (zie ook paragraaf over financiering) en "zich een weg te banen door het woud aan Nederlandse regelgeving".

Uit onderzoek van Panteia/EIM blijkt dat het aantal innovatieve bedrijven in het MKB in 2013 sterk is afgenomen in vergelijking met het jaar ervoor. In het grote middenbedrijf (100 – 249 medewerkers) is deze daling beperkt, in het kleinbedrijf is deze daling sterker. Verder blijkt dat het grote middenbedrijf meer aan innovatie doet dan het kleinbedrijf. Tenslotte komt uit dit onderzoek naar voren dat in vrijwel alle sectoren het aandeel van innovatieve bedrijven blijkt te dalen. De grootste daling vindt plaats in de sectoren horeca, de autosector, de transportsector, de overige dienstverlening en de voeding- en genotsmiddelensector. Een groot deel van de bedrijven is meer bezig met overleven dan met innoveren, zoals in deze publicatie wordt weergegeven.

Gegeven de conjunctuurgevoeligheid van innovatie is bij een enigszins aantrekkende economie te verwachten dat de bereidheid tot innovatie toe zal nemen.

Uit een onderzoek over de innovativiteit van het MKB uitgevoerd door Panteia (S.T. Doove Msc en dr. Y.M. Prince, 2013) waarin gekeken is naar de innovatie-inputs, de innovatie-outputs en het innovatieproces, blijkt dat een aantal sectoren (namelijk de industrie, de financiële instellingen, verhuur en zakelijke dienstverlening) koplopers zijn als het gaat om innovatie op eerder genoemde drie onderdelen.

De bouwnijverheid is volgens dit artikel het minst innovatief.

Niet erg hoog scoren de sectoren horeca, vervoer, opslag en communicatie. In de middenmoot vinden we de sectoren Handel, reparatie en overige dienstverlening.

Verder blijkt uit een onderzoek van Panteia (A. Ruis, 2013) over de innovatie van het MKB dat het percentage innovatieve bedrijven binnen het MKB is gedaald van 58% naar 51% en dat dit nog steeds ligt onder het langjarig gemiddelde. Deze ontwikkeling vindt vooral plaats in het kleinbedrijf.

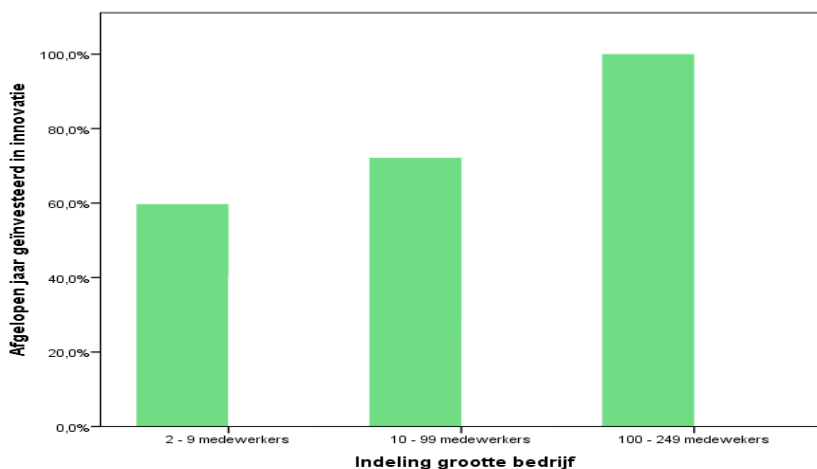
Verder is de conclusie in dit stuk dat deze daling voor alle sectoren geldt maar bovenal in de sectoren horeca, autosector, transport en overige dienstverlening en voeding- en genotsmiddelen en industrie. Een sterke toename van de uitgaven aan innovatie zijn te verwachten in de sectoren chemie, rubber en kunststof industrie, de communicatiesector en de financiële dienstverlening.

Verder blijkt uit dit artikel dat uitgaven aan innovatie conjunctuurgevoelig zijn en dat het groot en middenbedrijf in 2013 meer innoveert dan het kleinbedrijf.

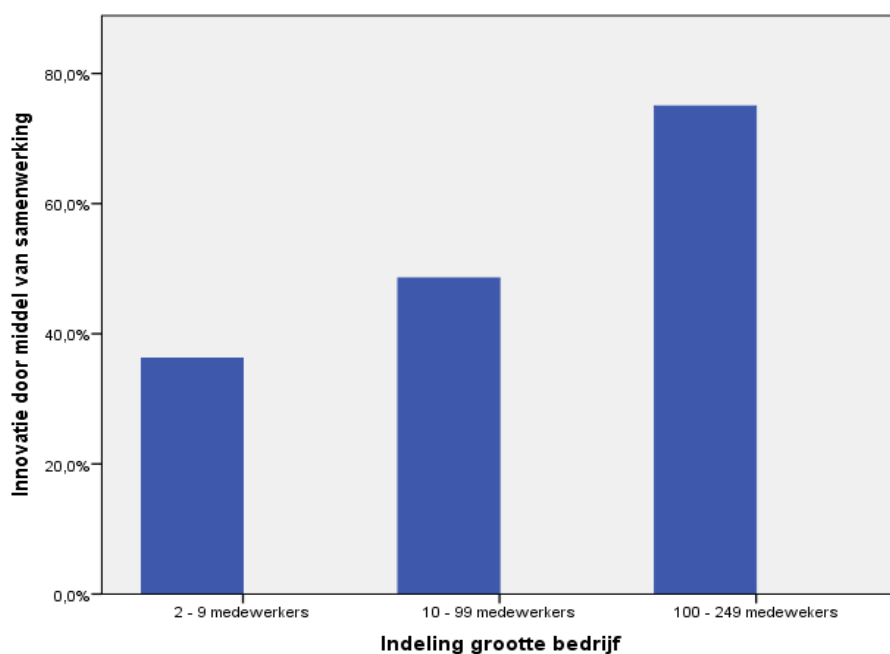
Uit deze artikelen kan worden geconcludeerd dat innovatie wordt gezien als de motor van ontwikkeling van de Nederlandse economie, maar dat deze ontwikkeling (vooral in het MKB) lijkt te stagneren. Deze stagnatie lijkt in het kleinbedrijf groter te zijn dan in het midden – en grootbedrijf. Vanwege de conjunctuurgevoeligheid is het aannemelijk dat bij een aantrekkende economie de komende jaren de uitgaven aan innovatie (licht) zullen stijgen. Er lijkt hier een spiraal af te tekenen dat economische groei leidt tot meer innovatie en dat dit op zich weer leidt tot economische groei. Bij economische krimp is het omgekeerde het geval.

Uit het eigen onderzoek blijkt dat 64,7% van de respondenten het laatste jaar heeft geïnvesteerd in innovatie. Innovatie neemt toe met de grootte van het bedrijf zoals in bovenstaande grafiek is af te lezen.

Uit deze grafiek blijkt dat bij de microbedrijven 59,7% van de respondenten aangeeft het afgelopen jaar te hebben geïnvesteerd in innovatie, terwijl dit bij met kleinbedrijf 72,2% is. In deze steekproef geven alle middenbedrijven aan het laatste jaar te hebben geïnvesteerd in innovatie.

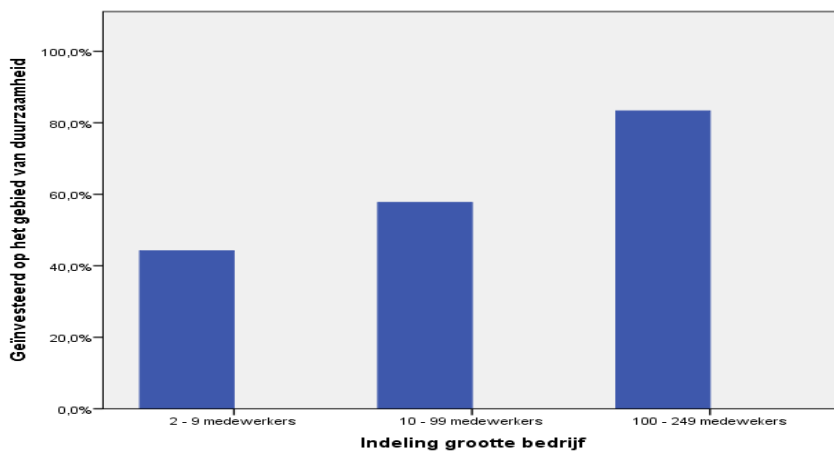

Verder is gevraagd of bedrijven innoveren door middel van samenwerking. Hierop geeft 41,2% van de ondervraagde bedrijven aan dit daadwerkelijk te hebben gedaan. In de volgende grafiek zijn de verschillen weergegeven tussen de verschillende typen bedrijven.

Uit deze grafiek blijkt dat bij de microbedrijven 36,3% innoveert door middel van samenwerking, bij klein –en middenbedrijven is dit 48,6% resp. 75,0%.

Tenslotte is gevraagd in hoeverre er is geïnvesteerd in duurzaamheid. In dit onderzoek geeft 49,5% van de ondervraagde bedrijven aan in duurzaamheid te hebben geïnvesteerd. In de volgende grafiek is de verdeling weergegeven tussen de verschillende bedrijven.

Uit deze grafiek blijkt dat 44,2% van de microbedrijven aan te hebben geïnvesteerd in duurzaamheid, bij het kleinbedrijf is dit 57,8% en bij het middenbedrijf is dit 83,3%.

De kracht van het MKB ligt in innovatie. Zoals uit de artikelen en de grafieken blijkt hebben vooral de microbedrijven minder de neiging te innoveren dan de kleinbedrijven en middenbedrijven.

Financiering

In zijn algemeenheid kan worden gesteld dat de groei van bedrijven en daarmee de groei van de economie mede wordt bepaald door de mogelijkheid van investering en innovatie en daarmee de mogelijkheid deze investeringen en innovaties te financieren. Bij het financieren van investeringsprojecten en innovaties lijkt het MKB juist hierbij problemen te ondervinden. In eerste instantie wordt ingegaan op een onderzoek van de SER.

Het volgende is ontleend aan het rapport “Verbreding en Versterking financiering MKB” van de SER (SER, 2014).

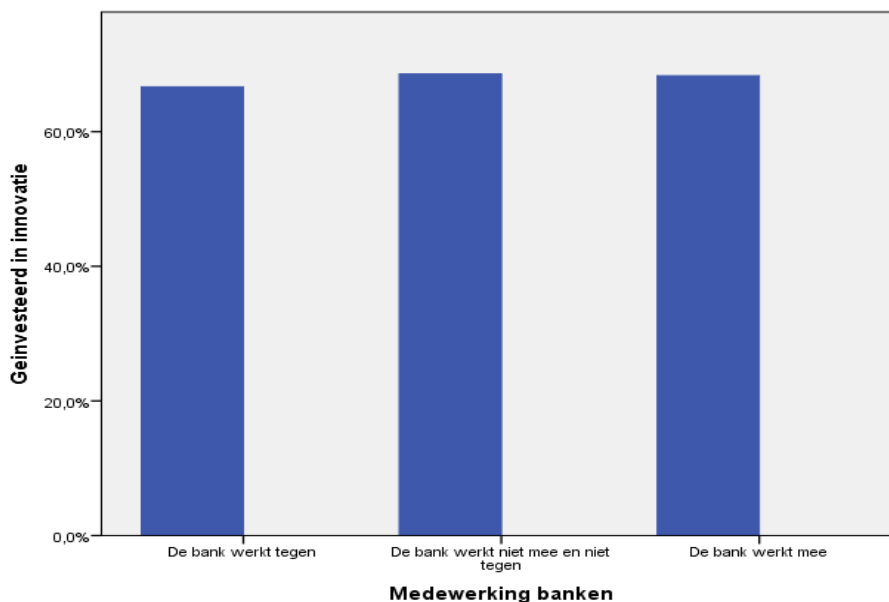
Aanleiding van dit onderzoek is dat het MKB problemen heeft met financiering. Voldoende financiering van het MKB wordt gezien als voorwaarde voor herstel van de economie en werkgelegenheid. Een deel van het MKB kan veel moeilijker aan financiering komen. Te denken valt hierbij aan banken die terughoudend zijn bij het verlenen en verlengen van kredieten, banken vragen een hogere prijs voor kredieten en/of bedingen meer zekerheden bij het verstrekken van kredieten. Vanuit de bank is duidelijk dat deze niet onbeperkt krediet kan uitgeven, zeker als het om bedrijven gaat die er structureel slecht voor staan. Aan de andere kant wordt het in dit rapport als ongewenst gezien als innoverende bedrijven toch moeilijk aan financiering kunnen komen.

Het beeld dat in dit rapport naar voren komt is dat er sprake is van afnemende kredietverlening aan het kleinbedrijf. Dat er relatief weinig kredietaanvragen zijn in vergelijking met andere eurolanden en dat er een relatief hoog afwijzingspercentage is. De problemen doen zich het meeste voor bij de kleinste kredieten. Aan aanbodkant wordt vermoed dat dit komt doordat banken van hun toezichhouders aan strengere kapitaaleisen dienen te voldoen. Verder wordt aangegeven dat op dit moment de Nederlandse kredietverlening wordt gedomineerd door een viertal banken. Als dus een MKB'er wordt afgewezen bij één van deze banken is de kans groot dat hij ook wordt afgewezen bij één van de andere drie banken. Verder wordt in dit rapport opgemerkt dat door de beperking van de

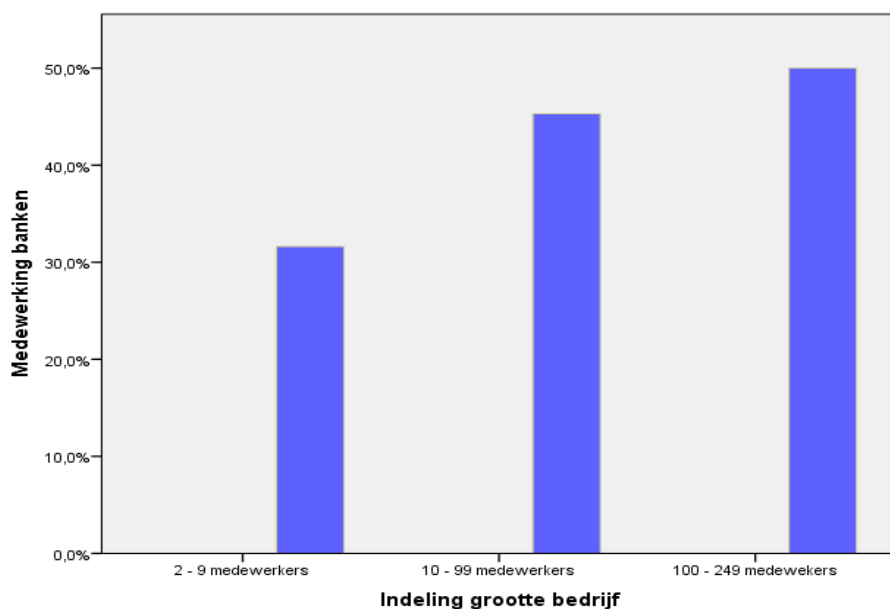
binnenlandse vraag de behoefte aan uitbreidingsinvesteringen bij het MKB beperkt is en daarmee de behoefte aan financiering voor dit onderdeel, per sector is dit verschillend. Verder blijkt dat het overgrote deel van MKB ondernemingen geen behoefte heeft aan externe financiering. Volgens dit SER rapport kan financiering van werkkapitaal en uitbreidingsinvesteringen dan plaatsvinden via ingehouden winst. In dit rapport wordt verder een “nieuw financieringslandschap” voorgesteld. Dit financieringsprobleem is voor een deel onoplosbaar omdat een deel van het MKB er conjunctureel en structureel slecht voor staat. Zoals in dit rapport wordt opgemerkt: “banken kunnen niet aan verliesfinanciering doen” en “overheidsgaranties voor verliesfinanciering is een heilloze weg”. Tenslotte wordt aangegeven dat door falen van de markt voor financieringen (informatiekelpunten en transactiekosten) financiering in het MKB tekort schiet.

Door Panteia (Tommy Span, Wim Verhoeven en Arjan Ruis, 2013) is een onderzoek uitgevoerd naar de financiële positie van het MKB in 2013 en 2014. In dit artikel wordt weergegeven dat innovatieve bedrijven in het MKB vaker financiering zoeken dan niet-innovatieve bedrijven

Uit de eigen gehouden enquête blijkt dat er geen verschil is tussen bedrijven die hebben geïnoveerd en bedrijven die niet hebben geïnoveerd als het gaat om de perceptie ten aanzien van de bank (zie onderstaande grafiek).

Uit dit onderzoek blijkt verder dat innovatieve bedrijven (59% van het totaal binnen het MKB) hoofdzakelijk gebruik maken van (bancaire) leningen. Deze innovatieve bedrijven maken daarnaast relatief vaker gebruik van eigen vermogen dan niet- innovatieve bedrijven.

	2 – 9 medewerkers	10 – 99 medewerkers	Totaal
De bank werkt tegen	33,0%	25,8%	30,3%
De bank werkt niet mee en niet tegen	35,3%	28,9%	32,9%
De bank werkt mee	31,6%	45,3%	36,7%

Er bestaat een statistisch significante relatie tussen de bereidheid van de bank om mee te werken (in de perceptie van de ondervraagden) en de grootte van het bedrijf ($p < 0,05$). Van de microbedrijven geeft 31,6% aan dat de bank meewerkt, van de kleinbedrijven is dit 45,3%.

Verder blijkt uit dit onderzoek dat 45,6% van de MKB -bedrijven die zijn opgericht na 2010, van oordeel is dat de bank tegenwerkt bij financiering.

Arbeidsmarkt

De bescheiden verwachte groei van de Nederlandse economie die eerder weergegeven is, is momenteel nog niet terug te zien op de arbeidsmarkt. In zijn algemeenheid kan worden gesteld dat de arbeidsmarkt traag reageert op economische groei. De reden hiervan is dat bedrijven eerst streven naar herstel van de winst via hogere arbeidsproductiviteit. Daardoor zal de werkgelegenheid naar verwachting in 2014 eerst nog afnemen voordat deze in 2015 toeneemt.

Verwacht wordt dat in 2014 de piek van werkloosheid zal worden bereikt waarna er in 2015 een kleine daling van de werkloosheid wordt verwacht. Voor West-Brabant wordt er op korte termijn nauwelijks herstel verwacht op de arbeidsmarkt. Verwacht wordt dat de werkgelegenheid in 2014 met 1% zal dalen en in 2015 met 0,1%. In 2016 wordt een licht herstel verwacht. De werkloosheid zal in West-Brabant naar verwachting uitkomen op 8,3% van de beroepsbevolking in 2015 en ligt daarmee iets hoger dan het landelijke percentage (8,1%). Dit laatste wordt mede veroorzaakt door de sluiting van Philip Morris (Breda, 2014)

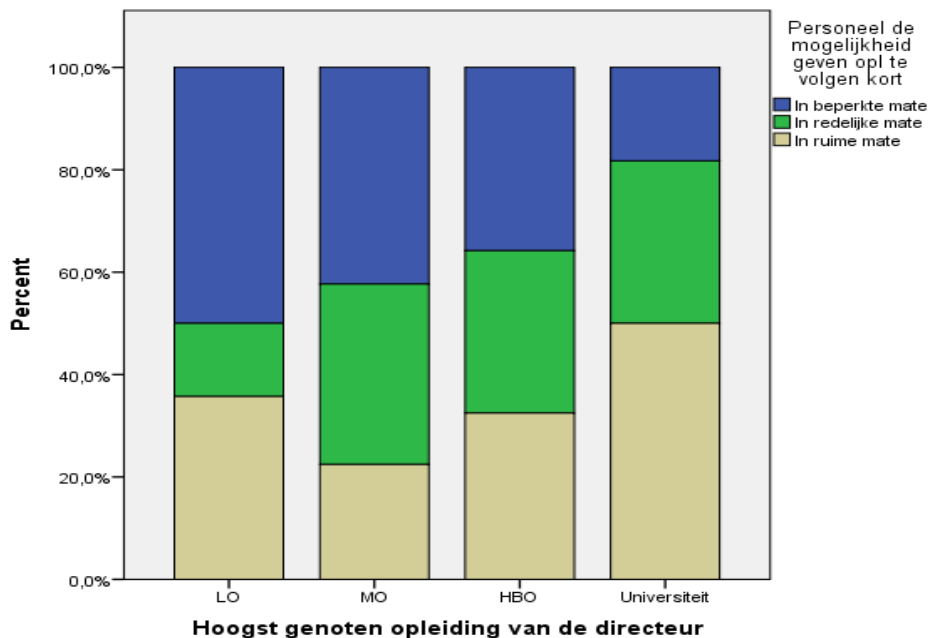
Naast bovenstaande aspecten voor de gehele arbeidsmarkt zijn er meer specifieke kenmerken voor het MKB. Te denken valt hierbij aan het vinden van voldoende personeel en vooral het vinden van geschoold en gemotiveerd personeel.

Verder is er bij het MKB behoefte aan onderzoekers en marketeers. Probleem hierbij is dat het MKB dit vaak zelf niet kan bekostigen. Een mogelijke oplossing is het samenwerken met andere bedrijven zodat de kosten van onderzoekers en marketeers kunnen worden gedeeld. Een andere mogelijke oplossing is de bijdrage die onderwijsinstellingen kunnen leveren aan dit probleem.

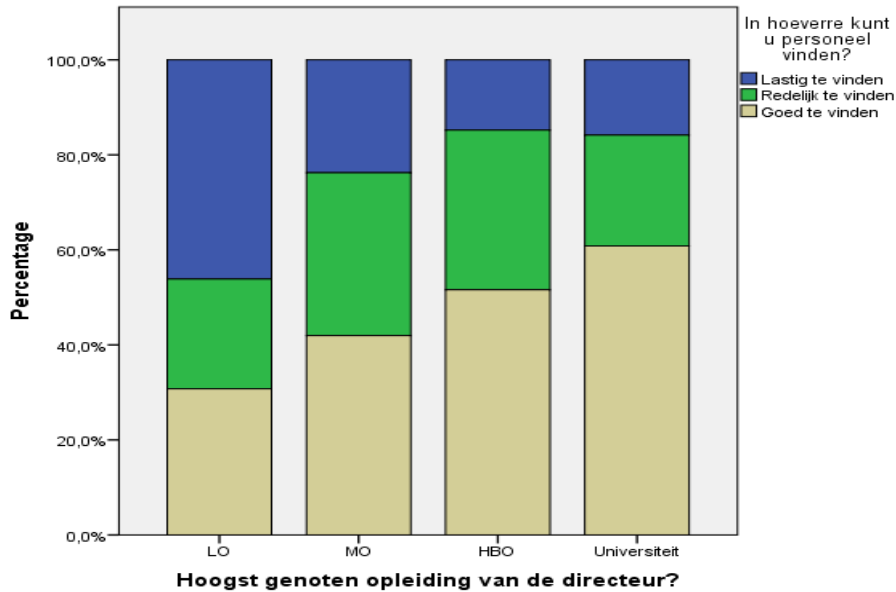
Een bijzonder aspect bij de kracht van het MKB lijkt de opleiding van de directeur te zijn, zoals verwoord door een geïnterviewde:

“De directeur van een bedrijf zou zich meer moeten ontwikkelen, hij vormt het plafond van het bedrijf, microbedrijven hebben gemiddeld de directeurs met de lagere opleidingen”.

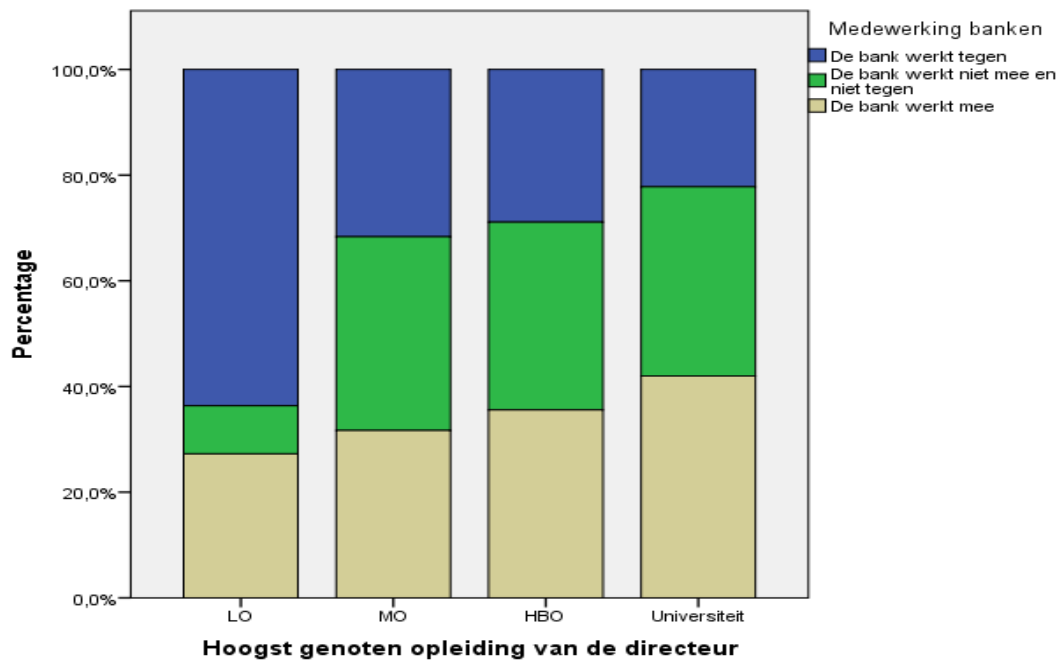
Uit het kwantitatieve deel van het onderzoek blijkt de opleiding van de directeur van invloed te zijn op een aantal aspecten. Zo blijkt dat directeurs met een lage opleiding hun personeel minder kansen geven om een opleiding te volgen dan directeurs met hogere opleidingen.

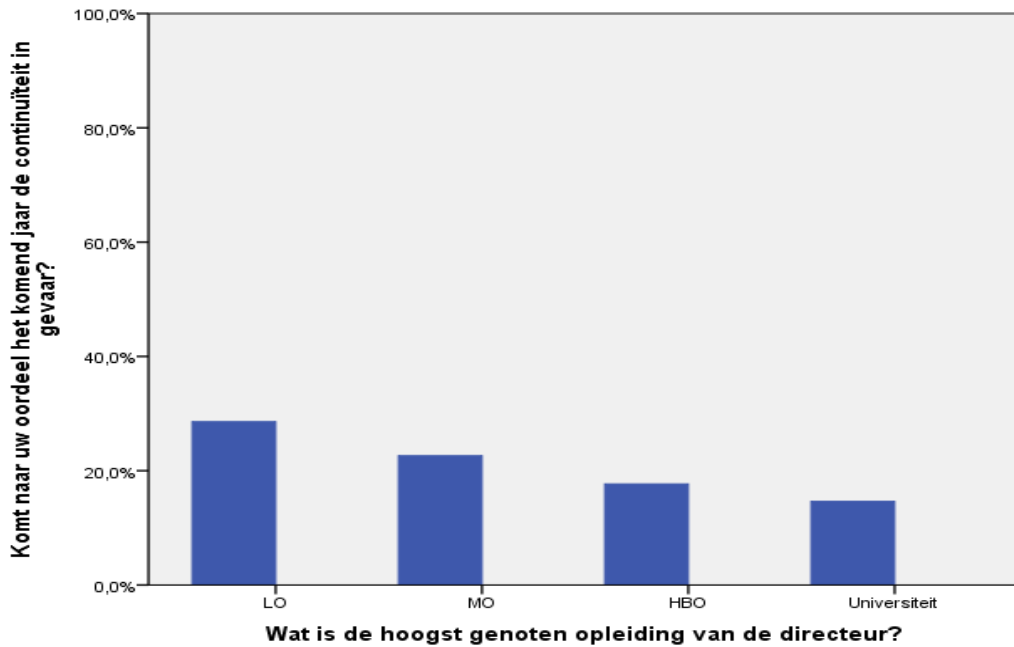
Verder blijkt uit de volgende grafiek dat directeurs met een lagere opleiding meer moeite hebben met het vinden van personeel dan directeurs met een hogere opleiding.

Ook wordt de medewerking van de bank door directeuren met een lage opleiding negatiever beoordeeld dan door directeuren met een hogere opleiding zoals uit onderstaande grafiek blijkt.

Tenslotte blijkt uit onderstaande grafiek dat directeuren met een lagere opleiding zich meer zorgen maken over de continuïteit van hun bedrijf dan directeuren met een hogere opleidingen.

De opleiding van de directeur lijkt de kracht van het MKB te beïnvloeden ten aanzien van personeelsbeleid, financiering en zorgen over de continuïteit.

Omgeving

Een verdere kracht het MKB wordt bepaald door een aantal omgevingsfactoren als vestigingsplaats, lokale overhead, wetgeving en aanwezigheid van onderwijsinstellingen.

Op de vraag kunt u drie voordelen van uw vestigingsplaats noemen, wordt het meest geantwoord: de centrale ligging, de bereikbaarheid en de parkeergelegenheid. Als nadelen worden de parkeergelegenheid, het betaald parkeren en de bereikbaarheid genoemd.

De parkeergelegenheid en het betaald parkeren scoren het hoogst, maar er zijn te weinig respondenten die deze nadelen noemen om hier een betrouwbare conclusie aan te verbinden.

3. Samenvatting en conclusies

Het doel van het onderzoek is inzicht te krijgen in de kracht van het MKB in Breda en omstreken. Ten behoeve van dit onderzoek is deskresearch verricht. Voor de deskresearch zijn vooral artikelen gebruikt die betrekking hebben op de economische situatie in West Brabant. Daarnaast is de kracht van het MKB voor Breda en omgeving onderzocht met behulp van een enquête die is afgenomen onder 535 bedrijven met ten minste twee personeelsleden (het zogenaamde kwantitatieve deel van het onderzoek).

Regio West - Brabant

Voor wat betreft de ontwikkelingen in de economie (groei, werkgelegenheid en werkloosheid) blijkt de regio West Brabant niet veel af te wijken van de landelijke trend. Wel kan worden geconstateerd dat de regio West - Brabant meer industrie en minder commerciële dienstverlening herbergt en dus zijn ontwikkelingen in de industrie van groter belang voor deze regio. Verder blijkt dat voornamelijk de groei in West – Brabant wordt verwacht in de industrie. Dit is gunstig voor deze regio omdat in deze regio er relatief veel industrie is. Verder is dit van belang voor de ondernemingen die afhankelijk zijn van groei van de industrie.

In de Strategische agenda West Brabant wordt een aantal sterkte facetten van de regio West- Brabant weergegeven. Als sterke kanten worden de aanwezigheid van maintenance industrie, de aanwezigheid van instellingen die zich bezig houden met biobased economy en de ligging ten opzichte van België en de Randstad genoemd. Daarnaast vormt de goede bereikbaarheid per spoor, weg en water een sterk punt. Ten slotte wordt als sterkte de samenwerking tussen onderwijs, ondernemingen en overheid genoemd.

De kracht van het MKB

Uit het in dit rapport beschreven literatuuronderzoek blijkt dat de kracht van het MKB bepaald wordt door vijf factoren: de situatie op de markt, innovatie, de mogelijkheid van financiering, de situatie op de arbeidsmarkt en omgevingsfactoren.

De markt

Met betrekking tot de markt blijkt uit het literatuuronderzoek dat de kracht van het MKB mede wordt bepaald door de aanwezigheid van markt leidende bedrijven. Uit de strategische agenda blijkt dat er in de regio West – Brabant gebrek is aan dit soort bedrijven.

Uit het kwantitatieve deel van het onderzoek blijkt dat de ondernemer in het MKB genoeg kennis denkt te hebben van de markt. Er zijn daarbij geen verschillen gemeten tussen micro-, klein- en middenbedrijven.

Innovatie

Zoals uit het literatuuronderdeel blijkt is innovatie een belangrijke motor van de ontwikkeling van de economie.

Uit het kwantitatieve deel van het onderzoek blijkt dat ongeveer twee van de drie bedrijven binnen het MKB geïnvesteerd heeft in innovatie. Opgemerkt dient te worden dat het investeren in innovatie samenhangt met de grootte van het bedrijf. In het middenbedrijf wordt meer geïnvesteerd in innovatie dan in het kleinbedrijf en in het kleinbedrijf wordt weer meer geïnvesteerd in innovatie dan in het microbedrijf.

Innovatie door middel van samenwerking met andere instellingen of bedrijven vindt plaats bij ongeveer 40% van de bedrijven. Ook hier neemt dit toe naarmate het bedrijf meer personeel in dienst heeft. Ongeveer de helft van de bedrijven geeft aan te hebben geïnvesteerd in duurzaamheid. Naarmate het bedrijf groter wordt neemt de investering in duurzaamheid toe.

Financiering

De kracht van het MKB wordt mede bepaald door de mogelijkheid om projecten gefinancierd te krijgen. Uit het kwantitatieve onderzoek blijkt dat ongeveer één op de drie bedrijven aangeeft van oordeel te zijn dat de bank tegenwerkt. De perceptie van tegenwerking wordt het meest gevoeld in het microbedrijf en minder in klein en middenbedrijf. Bijna de helft van de bedrijven die zijn opgericht na 2010 ervaart tegenwerking van de bank.

Arbeidsmarkt

Het lichte herstel van de (nationale) Nederlandse economie en de (regionale) economie van West – Brabant, is momenteel nog niet terug te zien in de cijfers ten aanzien van de werkgelegenheid en de werkloosheid. Werkgelegenheid en werkloosheid in West – Brabant zijn vergelijkbaar met die in Nederland.

Als zwakke punten van de regio met betrekking tot de arbeidsmarkt worden in de Strategische Agenda een aantal aspecten genoemd, zoals een mismatch tussen het aanbod van personeel en de vraag naar personeel in vooral de sectoren zorg en maintenance. Een ander aspect met betrekking tot de arbeidsmarkt is de gemiddeld lagere opleiding van personeel dan in de rest van Nederland. Dit aspect wordt mogelijk mede veroorzaakt doordat men jongeren niet weet te binden aan de regio.

Uit het kwantitatieve deel van het onderzoek kwam naar voren dat de sector industrie de meeste moeite heeft om het juiste personeel te vinden. Op enige afstand volgen dan de dienstverlening (zowel zakelijk als niet zakelijk) en de detailhandel.

Een bijzonder aspect lijkt de opleiding van de directeur te zijn. Zoals een geïnterviewde het samenvat:

“De directeur van een bedrijf zou zich meer moeten ontwikkelen, hij vormt het plafond van het bedrijf, microbedrijven hebben gemiddeld de directeurs met de lagere opleidingen”.

Uit het kwantitatieve deel blijkt een aantal aspecten over de opleiding van de directeur. Naarmate de opleiding van de directeur toeneemt, wordt de medewerking van banken als beter ervaren, is het vinden van personeel minder lastig. Bovendien geeft een hoger opgeleide directeur zijn personeel meer mogelijkheden om een opleiding te volgen en is hij minder bang voor de continuïteit van zijn bedrijf.

=====